

Sygn. akt VIII U 17/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 7 kwietnia 2015 r.

Sąd Okręgowy w Gliwicach VIII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSO Mariola Szmajduch
Protokolant:	Anna Krzyszkowska

po rozpoznaniu w dniu 24 marca 2015 r. w Gliwicach

sprawy A. Ż. (Ż.)

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z.

o ustalenie właściwego ustawodawstwa i o składki na Fundusz Pracy

na skutek odwołania A. Ż.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z.

z dnia 24 października 2014 r. **nr** (...)

24 października 2014r. (...)

1. oddała odwołania;

2. zasądza od odwołującego na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z. kwotę 120 (sto dwadzieścia) złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

(-) SSO Mariola Szmajduch

Sygn. akt VIII U 17/15

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 24 października 2014r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z. stwierdził, że A. Ż. jako osoba prowadząca pozarolniczą działalność gospodarczą podlega w okresie od 1 września 2010r. do 31 maja 2013r. obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu rentowym i wypadkowemu. ZUS wskazał, że ubezpieczony w okresie od 10 maja 2006r. do 31 sierpnia 2010r. i od 1 czerwca 2013r. do 2 stycznia 2014r. zgłosił się do ubezpieczenia zdrowotnego jako osoba prowadząca pozarolniczą działalność gospodarczą, natomiast w okresie od 1 września 2010r. do 31 maja 2013r. brak jest zgłoszenia do ubezpieczenia zdrowotnego. ZUS wskazał, iż podtrzymuje wcześniejsze stanowisko wyrażone w pismach z dnia 22 kwietnia 2014r. i 26 sierpnia 2014r., iż ubezpieczony w okresie od 1 września 2010r. do 31 maja 2013r. podlega ustawodawstwu polskiemu w zakresie zabezpieczenia społecznego i zdrowotnego.

Kolejną decyzją z dnia 24 października 2014r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z. stwierdził, że A. Ż. jako płatnik składek jest zobowiązany w okresie od 1 września 2010r. do 31 maja 2013r. do opłacania składek na Fundusz Pracy.

W odwołaniach od powyższych decyzji ubezpieczony A. Ż. wniósł o ich zmianę i uznanie, że w okresie od 1 września 2010r. do 31 maja 2013r. nie podlegał on ubezpieczeniom społecznym na terenie Polski a podlegał w tym okresie pod ustawodawstwo brytyjskie.

Odwołujący podniósł, iż w spornym okresie od 1 września 2010r. do 31 maja 2013r. prowadził działalność gospodarczą w Polsce oraz wykonywał pracę najemną w Wielkiej Brytanii, w związku z czym podlegał obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym na terenie Wielkiej Brytanii, co wynika z Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004. Odwołujący wskazał, iż zaskarżona decyzja ZUS została wydana w głównej mierze na podstawie stanowiska brytyjskiego organu rentowego H. R. & C. ((...)), który stwierdził, iż odwołujący nie wykonywał pracy na terenie Wielkiej Brytanii i nie posiada numeru ubezpieczenia społecznego. Odwołujący zarzucił, że decyzje (...) o podleganiu ustawodawstwu brytyjskiemu i wydaniu formularza A1 są arbitralne, gdyż przedstawił on szereg dowodów, które jednoznacznie świadczą o wykonywaniu przez niego pracy na terenie Wielkiej Brytanii, jak i odprowadzaniu tam składek na ubezpieczenia społeczne. Dalej wskazał, że jednym z podstawowych wymogów poświadczenia przez (...) podlegania pod ustawodawstwo brytyjskie jest udokumentowanie pobytu i zamieszkania na terenie Wielkiej Brytanii, a jako że nie istnieje tam obowiązek meldunkowy, brytyjskie instytucje wymagają przedstawienia rachunków, faktur czy paragonów potwierdzających pobyt. Odwołujący natomiast nie miał świadomości ani wiedzy o takim trybie postępowania brytyjskiego organu rentowego, dlatego nigdy nie zbierał i nie przechowywał poszczególnych rachunków czy biletów lotniczych.

W ocenie odwołującego nieprzedłożenie zaświadczenia A1 nie przesądza, że ubezpieczony nie podlega ustawodawstwu brytyjskiemu, bowiem zaświadczenie to jest jedynie świadectwem potwierdzającym zastosowanie wobec danej osoby ustawodawstwa państwa członkowskiego, a nie warunkiem uznania, że spełnione zostały przesłanki podlegania ustawodawstwu państwa członkowskiego. Powołując się na artykuł 3 ust. 2 Rozporządzenia 883/2004, odwołujący zarzucił, iż jest zobowiązany do przekazania instytucji właściwej, informacji, dokumentów lub dowodów dla celów ustalenia właściwego prawodawstwa w zakresie zabezpieczeń społecznych a przepis ten nie zawiera zamkniętego katalogu dowodów, a zatem zaświadczenie A1 nie stanowi jedynego dowodu potwierdzającego podleganie danemu ustawodawstwu. Odwołujący powołał się przy tym na wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 23 stycznia 2014r. o sygn. III AUa 885/13.

Odwołujący wskazał, iż pracował na podstawie umowy o pracę w trzech firmach: (...) Inc. Ltd. od 1 września 2010r. do 31 stycznia 2012r., 4 (...) Ltd. od 1 lutego 2012r. do 30 września 2012r. oraz (...) Ltd. od 1 października 2012r. do 31 maja 2013r. Odwołujący wskazał nadto, że posiada kartę pracownika A. State W. S. ((...)) niezbędną do podjęcia pracy i rejestracji podatkowej oraz Europejską Kartę Ubezpieczenia Zdrowotnego wydaną w Wielkiej Brytanii. W ocenie ubezpieczonego te karty jak i pozostałe przedłożone dowody tj. umowy o pracę, świadectwa pracy, paski wynagrodzeń, druki P45, druki P60, bezspornie potwierdzają fakt pracy odwołującego w Wielkiej Brytanii.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie, podtrzymując stanowisko zawarte w zaskarżonej decyzji.

ZUS wyjaśnił, że odwołujący w okresie od 1 września 2010r. do 31 maja 2013r. był osobą (...) oraz jednocześnie pozostawał w stosunku pracy kolejno z (...) Inc. LTD od 1 września 2010r. do 31 stycznia 2012r., 4 (...) Ltd. od 1 lutego 2012r. do 30 września 2012r. oraz (...) Ltd. od 1 października 2012r. do 31 maja 2013r. Z tytułu powadzonej działalności gospodarczej odnotowano zgłoszenie odwołującego do ubezpieczeń społecznych i ubezpieczenia zdrowotnego od 10 maja 2006r. do 31 sierpnia 2010r. i od 1 czerwca 2013r. do 2 stycznia 2014r., zaś od 3 stycznia 2014r. odwołujący zgłosił zawieszenie działalności gospodarczej w organie ewidencyjnym. Natomiast w okresie od 1 września 2010r. do 31 maja 2013r. brak jest zgłoszeń odwołującego jako osoby prowadzącej pozarolniczą działalność gospodarczą do ubezpieczeń społecznych i ubezpieczenia zdrowotnego.

Wydając zaskarżone decyzje organ rentowy oparł się na ustaleniach i wynikach czynności kontrolnych przeprowadzonych przez brytyjską instytucję ubezpieczeniową (...), iż praca wykonywana przez odwołującego na terenie Wielkiej Brytanii ma charakter pozorny. Ustalenia kontroli przeprowadzonej przez brytyjską instytucję ubezpieczeniową (...) dały podstawę do zakwestionowania faktycznego wykonywania pracy przez odwołującego na rzecz pracodawców brytyjskich, albowiem brak jest dowodów, że odwołujący mieszkał i pracował na terenie Wielkiej Brytanii. Kontrola przeprowadzona przez brytyjską firmę ubezpieczeniową w firmie (...) Inc Ltd potwierdziła, że pracodawca jest firmą skrzynkową, gdzie nie dochodzi do realnego wykonywania pracy przez pracowników na terenie Wielkiej Brytanii, natomiast umowy o pracę zostały zawarte celem obejścia prawa obowiązującego w Polsce tj. pozyskania innego tytułu ubezpieczenia pozwalającego na opłacanie składek w kwocie niższej niż z tytułu prowadzonej działalności gospodarczej. H. R. & C. ustaliła, że w/w firma nie prowadziła działalności gospodarczej w Wielkiej Brytanii a osoby zatrudnione otrzymują adres w Wielkiej Brytanii, którym posługują się w kontaktach z brytyjskimi urzędami. Zdarza się, że pod tym samym adresem jest zarejestrowanych ponad kilkanaście osób. Nadto brak jakichkolwiek dowodów potwierdzających zamieszkiwanie ubezpieczonego w Wielkiej Brytanii, dowodów odbycia podróży czy dowodów pracy. Oceniając, że posiadanie wyłącznie umowy o pracę nie może być dowodem potwierdzającym, że dana osoba wykonywała pracę na terenie Wielkiej Brytanii, H. R. & C. odmówiło wydania dokumentu A1 poświadczającego podleganie przez odwołującego ubezpieczeniom na terenie Wielkiej Brytanii. W konsekwencji braku dowodów wykonywania przez odwołującego pracy na terenie Wielkiej Brytanii należało uznać, że odwołujący podlega ubezpieczeniom na terenie Polski zgodnie z miejscem prowadzonej działalności gospodarczej.

Zarządzeniem z dnia 30 stycznia 2015r. sprawy z odwołań od obu decyzji z dnia 24 października 2014r. połączono do wspólnego rozpoznania i rozstrzygnięcia pod sygn. VIII U 17/15.

Sąd Okręgowy ustalił co następuje:

Odwołujący A. Ż. od 1989r. prowadzi działalność gospodarczą na terenie Polski w zakresie warsztatu blacharsko-mechanicznego w M.. Od 8 lat działalność gospodarczą prowadzi jednoosobowo. W okresach od 10 maja 2006r. do 31 sierpnia 2010r. i od 1 czerwca 2013r. do 2 stycznia 2014r. ubezpieczony dokonał z tytułu prowadzonej działalności gospodarczej zgłoszenia do ubezpieczeń społecznych i ubezpieczenia zdrowotnego. Od 3 stycznia 2014r. do czerwca 2014r. odwołujący zgłosił zawieszenie działalności gospodarczej w organie ewidencyjnym.

W okresie od 1 września 2010r. do 31 maja 2013r. odwołujący zawarł umowy o pracę z pracodawcami brytyjskimi:

- od 1 września 2010r. do 31 stycznia 2012r. z (...) Inc. LTD,
- od 1 lutego 2012r. do 30 września 2012r. z 4 (...) LTD,
- od 1 października 2012r. do 31 maja 2013r. z (...) LTD

W okresie od 1 września 2010r. do 31 maja 2013r. ubezpieczony nie dokonał zgłoszenia do ubezpieczeń społecznych i ubezpieczenia zdrowotnego z tytułu prowadzonej w Polsce działalności gospodarczej. Odwołujący wyjaśnił, że w tym okresie prowadził w Polsce działalność gospodarczą w ograniczonym wymiarze czasowym, przez dwa tygodnie w każdym miesiącu. W każdym miesiącu wylatywał też do Anglii, gdzie pracował przez pozostałe dwa tygodnie, przy czym w pierwszej firmie jako blacharz w różnych warsztatach samochodowych, a w dwóch kolejnych jako roznosiciel ulotek. Ubezpieczony przyznał, że nie zna języka angielskiego, a treść zawartych umów o pracę tłumaczyli mu koledzy. Twierdził także, że w siedzibie firmy otrzymywał wynagrodzenie za pracę w wysokości 650 funtów i nie wie kto był jego przełożonym, ani kierownikiem firmy.

W związku z prowadzonym postępowaniem dotyczącym określenia ustawodawstwa właściwego dla A. Ż. w okresie od 1 września 2010r. do 31 maja 2013r. (...) Oddział Z. pismami z dnia 4 lutego 2014r. i 24 marca 2014r. zwrócił się do instytucji brytyjskiej o potwierdzenie ewentualnych okresów ubezpieczenia odwołującego z tytułu wykonywania

przez niego pracy na terenie Wielkiej Brytanii, w szczególności czy A. Ż. miał poświadczony przez angielską instytucję ubezpieczeniową formularz E101/A1 na okres od 1 września 2010r. do 31 maja 2013r.

W dniu 22 kwietnia 2014r. ZUS tymczasowo ustalił, że w okresie od 1 września 2010r. do 31 maja 2013r. A. Ż. w zakresie ubezpieczenia społecznego i ubezpieczenia zdrowotnego z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej podlega ustawodawstwu polskiemu, o czym ZUS poinformował pisemnie stronę brytyjską.

W piśmie z dnia 26 lipca 2014r. brytyjska instytucja ubezpieczeniowa H. R. & C. zakwestionowała fakt realnego wykonywania przez A. Ż. pracy na rzecz pracodawcy brytyjskiego. H. R. & C. poinformowała organ rentowy, iż w okresie rzekomego zamieszkania i wykonywania pracy w Wielkiej Brytanii A. Ż. nie uzyskał numeru ubezpieczenia Zjednoczonego Królestwa, co stanowi dowód na to, iż w tym okresie nie mieszkał i nie pracował w Wielkiej Brytanii. Ubezpieczony był zatrudniony w firmie (...) Inc. LTD od 1 września 2010r. do 31 stycznia 2012r., która to firma w zasadzie nie wykonuje żadnej działalności gospodarczej w Wielkiej Brytanii a adres pod jakim figuruje przedstawiciel ten firmy, znany jest Urzędowi Skarbowemu i Podatkowemu Zjednoczonego Królestwa Wielkiej Brytanii jako adres rejestrowy biur wielu firm. Posiadanie umowy z firmą (...) Inc. nadaje odwołującemu status pracownika, ale nie jest dowodem na to, iż mieszka on i pracuje na terenie Zjednoczonego Królestwa Wielkiej Brytanii. Nadto brak jakichkolwiek dowodów potwierdzających zamieszkiwanie ubezpieczonego w Wielkiej Brytanii, dowodów odbycia podróży czy dowodów pracy. W konsekwencji braku dowodów zamieszkiwania i wykonywania przez odwołującego pracy na terenie Wielkiej Brytanii, brytyjska instytucja ubezpieczeniowa H. R. & C. odmówiła wydania dokumentu A1 poświadczającego podleganie przez A. Ż. ubezpieczeniom na terenie Wielkiej Brytanii.

O powyższym stanowisku strony brytyjskiej ZUS poinformował ubezpieczonego w piśmie z dnia 26 sierpnia 2014r.

W dniu 24 października 2014r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z. wydał zaskarżone decyzje.

Powyższe okoliczności Sąd ustalił na podstawie akt organu rentowego dołączonych do akt sprawy oraz z przesłuchania ubezpieczonego (nagranie z rozprawy z dnia 24 marca 2015r. min. 18.43 i n. k.103). Zebrane dowody Sąd uznał za wystarczające i mogące być podstawą ustaleń faktycznych oraz rozstrzygnięcia.

Sąd oddalił wniosek organu rentowego o wezwanie do udziału w sprawie brytyjskich pracodawców ubezpieczonego, jako nieuzasadniony i prowadzący do przedłużenia postępowania.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Odwołanie ubezpieczonego nie zasługuje na uwzględnienie.

Przedmiotem sporu w niniejszej sprawie było ustalenie, czy odwołujący A. Ż. w okresie od 1 września 2010r. do 31 maja 2013r. podlegał obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym z tytułu prowadzenia działalności gospodarczej wg przepisów ustawodawstwa polskiego a w konsekwencji był również zobowiązany do opłacania składek na Fundusz Pracy, czy też w tym okresie podlegał w zakresie zabezpieczenia społecznego ustawodawstwu Wielkiej Brytanii.

Zasady podlegania ubezpieczeniom społecznym reguluje ustawa z dnia 13 października 1998r. o systemie ubezpieczeń społecznych (tekst jednolity: Dz.U. z 2015r., poz. 121 ze zm.).

Zgodnie z art. 6 ust.1 pkt 5 ustawy o systemie ubezpieczeń osoby prowadzące pozarolniczą działalność gospodarczą podlegają obowiązkowi ubezpieczenia emerytalnego i rentowego, zaś stosownie do treści art. 12 tej ustawy również do ubezpieczenia wypadkowego.

Przymus ubezpieczenia w myśl art. 8 ust. 6 pkt 1 ustawy dotyczy osób prowadzących działalność gospodarczą na podstawie przepisów o działalności gospodarczej.

Obowiązek ubezpieczenia zgodnie z art. 13 pkt 4 trwa od dnia rozpoczęcia działalności do dnia zaprzestania wykonywania tej działalności.

Zgodnie z art. 36 ust. 1 każda osoba objęta obowiązkowo ubezpieczeniami emerytalnym i rentowymi podlega zgłoszeniu do ubezpieczeń społecznych. Obowiązek zgłoszenia osoby prowadzącej działalność gospodarczą spoczywa na tej osobie (ust.3).

Natomiast po myśli art. 17 w związku z art. 46 ustawy, płatnik składek obowiązany jest według zasad wynikających z przepisów niniejszej ustawy obliczać, potrącać z dochodów ubezpieczonych, rozliczać oraz opłacać należne składki za każdy miesiąc kalendarzowy. Rozliczenie składek oraz wypłaconych przez płatnika w tym samym miesiącu świadczeń następuje w deklaracji rozliczeniowej ZUS DRA.

Po myśli art. 47 ustawy płatnik składek przesyła w tym samym terminie deklarację rozliczeniową, imienne raporty miesięczne oraz opłaca składki za dany miesiąc.

Z kolei na podstawie art. 104 ust. 1 ustawy z dnia 20 kwietnia 2004r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz.U. z 2008r. nr 69, poz. 415 ze zm.), osoba prowadząca pozarolniczą działalność gospodarczą jest zobowiązana do opłacania obowiązkowej składki na Fundusz Pracy.

Na wstępie rozważań należy stwierdzić, że jednym z podstawowych i kardynalnych praw konstytuujących istnienia Unii Europejskiej jest prawo swobodnego przepływu osób, w tym pracowników. Zapewnia ono swobodę przepływu pracowników wewnątrz Wspólnoty.

Prawa pracowników w zakresie zabezpieczenia społecznego konkretyzują przepisy rozporządzenia Rady, wydanego w oparciu o normę kompetencyjną, ustanowioną w treści art. 42 Traktatu ustanawiającego Wspólnotę Europejską, tj. rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 z dnia 29 kwietnia 2004r. w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz. U. UE L z 30 kwietnia 2004r. Nr 166/1 ze zm.) oraz rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 987/2009 z dnia 16 września 2009r. dotyczącego wykonania rozporządzenia (WE) nr 883/2004 w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz. U. UE L z 30 października 2009r. Nr 284/1 ze zm.).

Po myśli art. 11 ust 1 i ust 3 pkt a rozporządzenia WE Nr 883/2004 osoby, do których stosuje się niniejsze rozporządzenie, podlegają ustawodawstwu tylko jednego Państwa Członkowskiego. Ustawodawstwo takie określane jest zgodnie z przepisami niniejszego tytułu, osoba wykonująca w Państwie Członkowskim pracę najemną lub pracę na własny rachunek podlega ustawodawstwu tego Państwa Członkowskiego.

Zgodnie z art. 13 ust. 1 rozporządzenia WE nr 883/2004 osoba, która normalnie wykonuje pracę najemną w dwóch lub więcej państwach członkowskich, podlega:

a)ustawodawstwu państwa członkowskiego, w którym ma miejsce zamieszkania, jeżeli wykonuje znaczną część pracy w tym państwie członkowskim; lub

b)jeżeli nie wykonuje znacznej części pracy w państwie członkowskim, w którym ma miejsce zamieszkania:

(i)ustawodawstwu państwa członkowskiego, w którym znajduje się siedziba lub miejsce wykonywania działalności przedsiębiorstwa lub pracodawcy, jeżeli jest zatrudniona przez jedno przedsiębiorstwo lub jednego pracodawcę; lub

(ii)ustawodawstwu państwa członkowskiego, w którym znajduje się siedziba lub miejsce wykonywania działalności przedsiębiorstw lub pracodawców, jeżeli jest zatrudniona przez co najmniej dwa przedsiębiorstwa lub co najmniej dwóch pracodawców, których siedziba lub miejsce wykonywania działalności znajduje się tylko w jednym państwie członkowskim; lub

((...))ustawodawstwu państwa członkowskiego, w którym znajduje się siedziba lub miejsce wykonywania działalności przedsiębiorstwa lub pracodawcy, innego niż państwo członkowskie jej zamieszkania, jeżeli jest zatrudniona przez dwa

lub więcej przedsiębiorstw lub dwóch lub więcej pracodawców, których siedziba lub miejsce wykonywania działalności znajduje się w dwóch państwach członkowskich, z których jedno jest państwem członkowskim jej zamieszkania; lub

(iv) ustawodawstwu państwa członkowskiego, w którym ma miejsce zamieszkania, jeżeli jest zatrudniona przez dwa lub więcej przedsiębiorstw lub dwóch lub więcej pracodawców, a co najmniej dwa z tych przedsiębiorstw lub dwóch z tych pracodawców mają siedzibę lub miejsce wykonywania działalności w różnych państwach członkowskich innych niż państwo członkowskie miejsca zamieszkania.

W myśl art. 13 ust. 2 osoba, która normalnie wykonuje pracę na własny rachunek w dwóch lub w kilku Państwach Członkowskich podlega:

a) ustawodawstwu Państwa Członkowskiego, w którym ma miejsce zamieszkania, jeżeli wykonuje znaczną część pracy w tym Państwie Członkowskim lub

b) ustawodawstwu Państwa Członkowskiego, w którym znajduje się centrum zainteresowania dla jej działalności, jeżeli osoba ta nie zamieszkuje w jednym z Państw Członkowskich, w których wykonuje ona znaczną część swej pracy.

Zgodnie z art. 13 ust. 3 osoba, która normalnie wykonuje pracę najemną i pracę na własny rachunek w różnych Państwach Członkowskich podlega ustawodawstwu Państwa Członkowskiego, w którym wykonuje swą pracę najemną lub, jeżeli wykonuje taką pracę w dwóch lub w kilku Państwach Członkowskich, ustawodawstwu określoneemu zgodnie z przepisami ust. 1.

Regułą jest podleganie przez pracownika ustawodawstwu tylko jednego Państwa Członkowskiego. Wynika to wprost z treści art. 11 ust 1 i ust 3 pkt a rozporządzenia WE Nr 883/2004. Widać zatem, iż niezwykle doniosłe znaczenie – zarówno dla płatnika składek, ale także i dla pracownika – ma fakt prawidłowego określenia właściwego ustawodawstwa w sferze zabezpieczenia społecznego.

Na osobach objętych art. 13 rozporządzenia nr 883/2004 w związku z treścią jego art. 13 ust. 5 spoczywają obowiązki informacyjne, których wykonanie może mieć znaczenie dla nabycia i realizacji prawa do określonych świadczeń.

Procedura dotycząca stosowania art. 13 została określona w art. 16 rozporządzenia wykonawczego tj. rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 987/2009 z dnia 16 września 2009r. dotyczącego wykonania rozporządzenia (WE) nr 883/2004 w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz. U. UE L z 30 października 2009r. Nr 284/1 ze zm.)

Po myśli art. 16 ust. 1 rozporządzenia wykonawczego osoba, która wykonuje pracę w dwóch lub więcej państwach członkowskich, informuje o tym instytucję wyznaczoną przez właściwą władzę państwa członkowskiego, w którym ma miejsce zamieszkania.

Wyznaczona instytucja państwa członkowskiego miejsca zamieszkania niezwłocznie ustala ustawodawstwo mające zastosowanie do zainteresowanego, uwzględniając art. 13 rozporządzenia podstawowego oraz art. 14 rozporządzenia wykonawczego. Takie wstępne określenie mającego zastosowanie ustawodawstwa ma charakter tymczasowy. Instytucja ta informuje wyznaczone instytucje każdego państwa członkowskiego, w którym wykonywana jest praca, o swoim tymczasowym określeniu (ust.2).

Z kolei po myśli art. 16 ust. 3 rozporządzenia 987/2009 tymczasowe określenie mającego zastosowanie ustawodawstwa, przewidziane w ust. 2, staje się ostateczne w terminie dwóch miesięcy od momentu poinformowania o nim instytucji wyznaczonych przez właściwe władze zainteresowanych państw członkowskich, zgodnie z ust. 2, o ile ustawodawstwo nie zostało już ostatecznie określone na podstawie ust. 4, lub przynajmniej jedna z zainteresowanych instytucji informuje instytucję wyznaczoną przez właściwą władzę państwa członkowskiego miejsca zamieszkania przed upływem tego dwumiesięcznego terminu o niemożności zaakceptowania określenia mającego zastosowanie ustawodawstwa lub o swojej odmiennej opinii w tej kwestii.

W przypadku gdy z uwagi na brak pewności co do określenia mającego zastosowanie ustawodawstwa niezbędne jest nawiązanie kontaktów przez instytucje lub władze dwóch lub więcej państw członkowskich, na wniosek jednej lub więcej instytucji wyznaczonych przez właściwe władze zainteresowanych państw członkowskich lub na wniosek samych właściwych władz ustawodawstwo mające zastosowanie do zainteresowanego jest określane na mocy wspólnego porozumienia, z uwzględnieniem art. 13 rozporządzenia podstawowego i odpowiednich przepisów art. 14 rozporządzenia wykonawczego. W przypadku rozbieżności opinii między zainteresowanymi instytucjami lub właściwymi władzami podmioty te starają się dojść do porozumienia, a zastosowanie ma art. 6 rozporządzenia wykonawczego (ust. 4).

Instytucja właściwa państwa członkowskiego, którego ustawodawstwo zostało tymczasowo lub ostatecznie określone jako mające zastosowanie, niezwłocznie informuje o tym zainteresowanego (ust.5).

Zgodnie zaś z ust 6, jeżeli zainteresowany nie dostarczy informacji, o których mowa w ust. 1, niniejszy artykuł stosuje się z inicjatywy instytucji wyznaczonej przez właściwą władzę państwa członkowskiego miejsca zamieszkania, gdy tylko instytucja ta zapozna się z sytuacją tej osoby, na przykład za pośrednictwem innej instytucji zainteresowanej.

Zgodnie z art. 19 ust. 2 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 987/2009 na wniosek zainteresowanego lub pracodawcy instytucja właściwa państwa członkowskiego, którego ustawodawstwo ma zastosowanie zgodnie z przepisami tytułu II rozporządzenia podstawowego, poświadczają, że to ustawodawstwo ma zastosowanie, oraz w stosownych przypadkach wskazuje, jak długo i na jakich warunkach ma ono zastosowanie.

Szczegółowe kwestie dotyczące zasad stosowania procedury dialogu i koncyliacji zostały ujęte w decyzji nr (...) z dnia 12 czerwca 2009r. w sprawie ustanowienia procedury dialogu i koncyliacji w zakresie ważności dokumentów, określenia ustawodawstwa właściwego oraz udzielania świadczeń na mocy rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 (Dz. Urz. UE C z dnia 24 kwietnia 2010r. Nr 106.1).

Mając powyższe na uwadze należy stwierdzić, że dokumentem potwierdzającym podleganie ustawodawstwu danego państwa jest „zaświadczenie o ustawodawstwie dotyczącym zabezpieczenia społecznego mającym zastosowanie do osoby uprawnionej” wydane na formularzu A1 (wcześniej (...)).

W celu uzyskania tego zaświadczenia należy zwrócić się z wnioskiem do właściwej instytucji ubezpieczeniowej państwa członkowskiego, która poświadczy, w jakim okresie i na jakiej podstawie ma zastosowanie ustawodawstwo danego kraju.

W przedmiotowej sprawie, ubezpieczony prowadzący w Polsce pozarolniczą działalność gospodarczą i będący zatrudnionym u brytyjskiego pracodawcy powinien uzyskać formularz A1 z instytucji ubezpieczeniowej w Wielkiej Brytanii i dokonać wyrejestrowania z ubezpieczeń w Polsce. Taki dokument potwierdzałby, że odwołujący prowadzący w Polsce działalność gospodarczą nie powinien odprowadzać składek na ubezpieczenia społeczne z tytułu prowadzenia tej działalności.

Sąd ustalił, że odwołujący nie dostarczył formularza A1 ustalającego właściwe ustawodawstwo w zakresie podlegania ubezpieczeniu brytyjskiemu.

Wystawienia takiego formularza A1 i potwierdzenia faktu podlegania ustawodawstwu brytyjskiemu w okresie spornym odmówiła odwołującemu brytyjska instytucja ubezpieczeniowa H. R. & C..

W piśmie z dnia 26 lipca 2014r. H. R. & C. poinformowała organ rentowy, iż w okresie rzekomego zamieszkania i wykonywania pracy w Wielkiej Brytanii A. Ż. nie uzyskał numeru ubezpieczenia Zjednoczonego Królestwa, co stanowi dowód na to, iż w tym okresie nie mieszkał i nie pracował w Wielkiej Brytanii. Brytyjska instytucja ubezpieczeniowa zakwestionowała fakt realnego wykonywania przez A. Ż. pracy na rzecz pracodawcy brytyjskiego, z tego względu, iż – jak ustaliła – ubezpieczony zawarł umowę z firmą a która wzywana do przesłania stosownej informacji, takiej informacji nie udzieliła. Adres pod którym funkcjonuje pracodawca jest adresem z którego korzysta wiele osób

w celu kontaktowania się władzami brytyjskimi. Powyższe wskazuje, iż jest to firma związana z optymalizacją kosztów polskiej instytucji ubezpieczeń społecznych. Nadto w ocenie H. R. & C. brak jest jakichkolwiek dowodów potwierdzających zamieszkiwanie ubezpieczonego w Wielkiej Brytanii, dowodów odbycia podróży czy dowodów pracy.

W oparciu o stanowisko brytyjskiej instytucji ubezpieczeniowej ZUS wydał zaskarżone decyzje, uznając iż ubezpieczony w okresie od 1 września 2010r. do 31 maja 2013r. podlega z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej ustawodawstwu polskiemu w zakresie zabezpieczenia społecznego i zdrowotnego.

Sam fakt prowadzenia przez odwołującego pozarolniczej działalności gospodarczej w tym okresie nie był sporny.

Sąd zwraca uwagę, iż zgodnie z treścią cytowanych wyżej przepisów wspólnotowych podstawą do objęcia ubezpieczonego systemem zabezpieczenia społecznego innego państwa członkowskiego jest stanowisko właściwej instytucji ubezpieczeniowej tego państwa. Instytucja ta bada, czy spełnione są warunki do objęcia wnioskodawcy systemem zabezpieczenia społecznego danego kraju.

Wprawdzie instytucja brytyjska w piśmie z dnia 26 lipca 2014r. odniosła się do zatrudnienia ubezpieczonego w (...) LTD w okresie od 1 września 2010r. do 31 stycznia 2012r. to jednak generalnie odmówiła wydania ubezpieczonemu dokumentu A1 potwierdzającego podleganie brytyjskiemu ustawodawstwu w zakresie zabezpieczenia społecznego za cały okres sporny. Ubezpieczony nie wykazał bowiem przed instytucją brytyjską, że w jakimkolwiek okresie objętym zaskarżoną decyzją wykonywał pracę na terenie Wielkiej Brytanii.

Natomiast, wbrew odmiennemu stanowisku strony odwołującej, polska instytucja ubezpieczeniowa tj. Zakład Ubezpieczeń Społecznych ani też sądy nie mają kompetencji do badania istnienia stosunku pracy, stanowiącego tytuł ubezpieczenia społecznego w innym państwie członkowskim Unii.

Takie stanowisko potwierdził Sąd Najwyższy w uzasadnieniu do wyroku z dnia 9 stycznia 2014r. I UK 275/13, wskazując, że organ ubezpieczeń społecznych miejsca zamieszkania ubezpieczonego nie ma kompetencji do oceny zaistnienia stosunku ubezpieczenia w sensie prawnym (na terenie państwa członkowskiego Unii). Ocena ta może nastąpić wyłącznie na podstawie wskazanych przez normę kolizyjną przepisów miejsca świadczenia pracy i mogła być dokonana tylko przez organ władny te przepisy stosować. Ze względu na różnice między ustawodawstwami krajowymi co do określenia przedmiotu ubezpieczenia społecznego wprowadzono zasadę, że uwzględnianie okoliczności lub wydarzeń mających miejsce w jednym państwie członkowskim nie może w żaden sposób sprawiać, że właściwym dla nich stanie się inne państwo ani że będzie się do nich stosować jego ustawodawstwo (pkt 11 preambuły rozporządzenia nr 883/2004). Określenie ustawodawstwa właściwego wskazującego na instytucję miejsca świadczenia pracy najemnej wyłącza ocenę przez instytucję miejsca zamieszkania, czy stosunek prawny będący podstawą objęcia ubezpieczeniem społecznym w kraju świadczenia pracy jest ważny według prawa miejsca zamieszkania ubezpieczonego. Sąd Najwyższy wskazał, że w razie wątpliwości co do określenia ustawodawstwa mającego zastosowanie do zainteresowanego, z uwzględnieniem art. 13 rozporządzenia podstawowego i odpowiednich przepisów art. 14 rozporządzenia wykonawczego, czyli niepewności co do tego, czy osoba wnosząca o ustalenie prawa właściwego jest objęta systemem zabezpieczenia społecznego w więcej niż jednym państwie członkowskim, instytucja miejsca zamieszkania wnioskodawcy nie może sama rozstrzygać, lecz musi dostosować się do trybu rozwiązywania sporów co do ustalenia ustawodawstwa właściwego wskazanego w szczególności w art. 6, 15 oraz 16 rozporządzenia nr 987/2009, które nakazują zwrócenie się - w przypadku istnienia wątpliwości bądź rozbieżności - do instytucji innego państwa członkowskiego. Instytucje niezwłocznie dostarczają lub wymieniają między sobą wszystkie dane niezbędne dla ustanowienia i określenia praw i obowiązków osób, do których ma zastosowanie rozporządzenie podstawowe. Przekazywanie tych danych odbywa się bezpośrednio pomiędzy samymi instytucjami lub za pośrednictwem instytucji łącznikowych. Zastosowanie znajduje również decyzja Nr (...) Komisji Administracyjnej w sprawie ustanowienia procedury dialogu i koncyliacji w zakresie ważności dokumentów, określenia ustawodawstwa właściwego oraz udzielania świadczeń na mocy rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 (Dz.U. UE C 106 z 24 kwietnia 2010r.). Sąd Najwyższy wskazał, że w sprawie, w której przedmiotem sporu jest

zastosowanie art. 13 rozporządzenia nr 883/2004, a wyrażona w nim norma kolizyjna jasno wskazuje na państwo ubezpieczenia społecznego, niedopuszczalne jest rozstrzygnięcie przez polski organ rentowy w decyzji o istnieniu stosunku prawnego wskazywanego jako tytuł ubezpieczenia społecznego w innym państwie. Sąd Najwyższy wskazał, że również sądy orzekające nie mają uprawnienia w zakresie badania istnienia stosunku pracy stanowiącego tytuł ubezpieczenia społecznego w innym państwie członkowskim Unii.

Sąd orzekający podziela pogląd wyrażony w powyższym orzeczeniu Sądu Najwyższego i stwierdza, że w świetle aktualnego orzecznictwa Sądu Najwyższego nieaktualne są poglądy wyrażone w uzasadnieniu przywoływanego przez odwołującego wyroku Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 23 stycznia 2014r. o sygn. III AUa 885/13 ani też uzasadnieniu do wyroku Sądu Okręgowego w Gliwicach z dnia 13 czerwca 2012r. sygn. VIII U 1373/10.

Mając na uwadze powyższe rozważania należało uznać, że w okresie spornym A. Ż. podlega polskiemu ustawodawstwu w zakresie objęcia ubezpieczeniami społecznymi z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej.

W tym stanie rzeczy, Sąd stwierdził, że obie zaskarżone decyzje ZUS z dnia 24 października 2014r. są prawidłowe i na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. orzekł jak w pierwszym punkcie wyroku.

O kosztach orzeczono w punkcie drugim orzeczenia, po myśli art. 98 k.p.c. w związku z § 11 ust 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz. U. Nr 163, poz. 1349 ze zm.)

SSO Mariola Szmajduch